

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Intuïtie maakt meer kapot dan je lief is

H. Merckelbach (2017), Amsterdam:
Uitgeverij Prometheus, 284 pagina's,
ISBN 9789044634396

► Judith Duijkers

Recent deed ik mijn vriend zijn wenkbrauwen hevig fronsen en zijn hoofd in een continu nee schuddende beweging belanden. Ik kwam namelijk thuis met het boek *Frank en vrij* van vergane glorie-showmaster Frank Masmeijer, dat vooral verhaalt over de strafzaak rond cocainemokkel waar hij voor terechtstaat in België. Mijn morele intuïtie zei mij dat Masmeijer wel flink in de nesten zat en ik hoopte via het boek op een inkijkje in zijn psychologische binnenwereld en op hints rond de zaak. Welnu, toen ik het boek na enkele uurtjes uit had en ik zelf ook hardnekkig hoofdschuddende bewegingen begon te maken door de oppervlakkigheid van de inhoud, kwam mijn vriend met hoopvolle blik de kamer binnen met volgens hem dé remedie om mijn hersenen en focus in boekenkeuze weer de juiste richting in te sturen: *Intuïtie maakt meer kapot dan je lief is* van Harald Merckelbach. En of het werkte. Merckelbach neemt je als lezer mee op reis door de geschiedenis met legio (wetenschappelijke) illustraties van morele intuïtie en de schadelijke werking ervan. Op degelijk wetenschappelijk gefundeerde én prettig leesbare wijze schijnt de schrijver een kritisch licht op onderzoeken die vaak voor strafzaken werden/worden ingezet, zoals handschriftkundig en ook vingerafdruk-onderzoek. Hij illustreert hoe deskundigen door achtergrondkennis over een zaak moreel intuïtief beïnvloed wer-

den in de oordelen die zij velden. Tot gerechtelijke dwalingen zoals het veroordeeld worden van later onschuldig gebleken burgers aan toe. Ook het steeds populairder wordende 'neurobewijs' ontspringt de dans niet, waarbij de schrijver schetst hoe de beschrijving dat onze hersenen via mechanismen tot soms verkeerde beslissingen kunnen komen, het risico met zich meedraagt van het niet meer reppen over ieders eigen vrije wil in dezen. Funest in strafzaken blijkt vaak de achtergrondkennis en de maatschappelijke morele goed- of afkeuring rond een verdachte, die invloed uitoefenen op een deskundige. En die deskundige dient juist tot een 'objectief' oordeel te komen. Termen als 'Believe in a just world' ('boontje komt om zijn loontje'), 'Faking bad, faking good', de waarschijnlijkheid van geheugenverlies/black-outs ten tijde van misdrijven, de Amerikaanse juryrechtspraak, en het nut van tests rond onderpresteren passeren de revue en worden met treffend omschreven voorbeelden uit de geschiedenis kracht bijgezet. Merckelbach bediscussieert bovendien op voortreffelijke en ook licht vermakelijke wijze uitspraken van iconen als Freud en Jung naast de uiteraard ook wel van intuïtie doorspekte werkwijze van Sherlock Holmes. Maar de schrijver kijkt ook kritisch naar een zaak uit zijn eigen carrière, waarin hij achteraf beziet dat hij een minder gelukkige inschatting maakte. Het boek levert een pleidooi om bij het komen tot besluiten systeem 2 te verkiezen boven systeem 1; waar 'hoon en verontwaardiging' als producten van morele intuïtie systeem 1 vormgeven, is systeem 2 de kritische monitor die nauwgezet nagaat of er iets over het hoofd wordt gezien en waarbij men uitvoerig overweegt en waar

nodig heroverweegt vooraleer men tot oordelen overgaat. Merckelbach omschrijft systeem 2 van besluitvorming treffend als 'waar haastige interpretaties en morele intuïtie terzijde worden geschoven ten gunste van bedachtzaamheid'. Met uiteraard de juiste middelen die men daartoe kan hanteren, zoals gedegen DNA-onderzoek bij strafzaken.

Het boek biedt mij als lezer in de kern een levendige en verfrissende, de hersenen wakker schuddende en bovenal prikkelende stimulans om je altijd bewust te zijn en blijven van je morele intuïtie en alle risico's die daaraan kleven. Een kritische noot rond het boek: er zullen ook maatschappelijk beladen zaken te vinden zijn

binnen de geschiedenis, waarbij men zich juist met verve heeft weten te distantiëren van de druk op de morele intuïtie, en tot weloverwogen besluiten is gekomen. Dat soort zaken hadden in dit boek zeker ook hun plek verdiend. En Frank Masmeyer zijn boek? Laat ik stellen dat ik, als ik mij niet door achtergrondinformatie en morele intuïtie betreffende de 'verdachte' had laten leiden, dat boek netjes in de winkel had laten liggen. En dan was mijn oog vast (en hopelijk) direct gevallen op het diepgaander en stimulerender *Intuïtie maakt meer kapot dan je lief is*, dat ik van harte aanbeveel voor eenieder die zijn hersenen graag wakker schudt, en weer zo vrij mogelijk van morele intuïtie maakt.

Het tienerbrein

J. Jolles (2017), Amsterdam: Amsterdam University Press, 396 pp., ISBN 9789462987470

► Lidy G.H. Smit

'De periode van adolescentie als periode van kansen en mogelijkheden. Beter inzicht in de tiener en zijn brein is goed voor zijn ontplooiing. De omgeving is daarbij cruciaal. In dit boek gaat het daarom over de tiener in zijn context.'

Met bovenstaande quote begint het zeer complete naslagwerk dat Jelle Jolles schreef over de meest bewogen periode in de ontwikkeling van ieder mens. Compleet, doch handzaam. Zoals de schrijver in zijn leeswijzer toelicht kan men het gehele werk lezen in de vorm van nachtkastliteratuur of men kan de hoofdlijnen tot zich nemen in de vorm van een naslagwerk. De keus is aan de lezer. Geschreven

voor zowel ouders als professionals en wetenschappers is het een boek voor iedereen die op fundamenteel niveau een steentje wil bijdragen aan de ontwikkeling van jongeren. Kennis van het neuropsychologisch functioneren van de tiener acht de schrijver essentieel, het brein ontwikkelt zich in relatie tot de omgeving. Vanuit dit interactioneel perspectief is het boek geschreven.

Het boek begint met een kort voorwoord waaruit de compassie van de schrijver met betrekking tot het onderwerp meteen duidelijk wordt, gevolgd door een heldere leeswijzer. Het boek is opgebouwd uit een inleiding gevolgd door zeven delen. In het slothoofdstuk wordt geëxpliciteerd dat de sociale groep en samenleving als taak hebben om actief de voorwaarden te scheppen voor de ontplooiing van de tiener. Doorlopend kennen de delen extra kaders waarin verdiepende informatie is opgenomen met bijvoorbeeld wetenschappelijke onderbouwingen of verdiepende informatie over hersenen en hersenfuncties. De delen